

ROZMARNÉ LÉTO NA KOVÁRNĚ

Historie nejstaršího
hostivařského hostince

ČESTNÝ OBČAN JÍŘÍ STÁREK

Skvělý pedagog
a ředitel ZUŠ Hostivař

**MARIE ZDEŇKOVÁ
A LUKÁŠ BERNÝ**

AUTOŘI
NOVĚ VYDANÝCH KNIH
O HISTORII PRAHY 15

Na Kovárně se scházela hostivařská inteligence, stejně jako se tu např. dražily plody ze čtyř tisícovek hostivařských ovocných stromů

ROZMARNÉ LÉTO NA KOVÁRNĚ

9. ČÁST

Obrázky z pravděpodobně nejstaršího hostivařského hostince, kde se vybíraly peníze na stavbu Národního divadla i Husova pomníku na Staroměstském náměstí. Kde se hospodáři učili obdělávat půdu dynamitem a nakupovali ovoce ze čtyř tisícovek hostivařských stromů. Hostinec, který přežil povodně i všechny války, až jej nakonec udolaly normalizační bagry.

Název hostince Na Kovárně je odjakživa velmi populární, jen v posledním století v Praze hospůdky stejného názvu fungovaly ve Vršovcích, Strašnicích, Nuslích, Holešovicích, Dejvicích, Ruzyni, Braníku, Podbabě, na Pankráci, Žižkově... a také v Hostivaři.

„Každou neděli vypravují se zástupy Pražanů do okolí pražského za osvěžením a zábavou. Bývá při tom mnoho rozpaků, kam se vydat, a citelný nedostatek pěkné zábavy. Proto odhodlala se Národní jednota pošumavská spojití příjemné s užitečným a uspořádá v neděli 6. července velký výlet do velkorestaurace pana Pátka v Hostivaři Na Kovárně. V restauraci této, jež je 10 minut od dráhy na konci půvabného michelského údolí, blízko pěkného lesa, najde obecnost ve dvou prostorných zahradách hojnost zábavy při velké hudbě, zpěvu, tanci a kuželkách (nádherné ceny). Ani oblíbený boj konfetový nebude chybět. Jest tedy v zájmu

samého obecnstva, aby v neděli směr svých výletů do Hostivaře obrátilo...“ Tak zvala jednota do Hostivaře v létě roku 1902.

Spolu s Budínem byla Kovárna vůbec nejstarším fungujícím hostincem v Hostivaři, bohužel stejně jako Budín i Kovárna padla za totalitní éry během necitlivého a zbytečného stavebního zásahu do nejstarší hostivařské zástavby. Jakkoliv šlechetný byl plán na vybudování nové školy, jen těžko říct, proč projekt potřeboval vybourat celou jednu stranu historické Kozinovy ulice, kde hned za lávkou přes Botič hostinec Na Kovárně stával (čp. 26).

Kovárna byla patrně nejstarší místní krčmou

Je velmi pravděpodobné, že byla Kovárna úplně nejstarší místní krčmou. Paní kronikářka Marie Zdeňková připouští, že by právě ona mohla být šenkem, o němž se zmiňuje nejstarší zápis z roku 1362, kdy tehdejší (tj. nejstarší doložený) šenk patřil rychtáři Petříkovi z Lešťan. Dům nicméně skutečně sloužil i jako kovárna. Dále paní kronikářka vypátrala, že roku 1579 je v pozemkové knize jako majitel chalupy uveden Jan – kovář a v domě je vedle kovárny najisto i hostinec. Obě živnosti jsou doloženy i z následujících století, roku 1790 je dům popsán poněkud nelichotivě: „Stavení velké i malé, špejchárek i sklep, též stodola, vše tuze sešlý, za 130 zl.“

Zastavíme se více u posledního století jeho fungování, kdy byla Kovárna zcela zásadním místem hostivařského života. Podobně jako na Budíně se i zde odehrávaly veškeré zásadní akce společenského, kulturního i politického života hostivařských obyvatel. A tak se zde hrálo divadlo, pořádaly taneční a plesové večery, koncerty, všemožné veselice navazující na šibřinky, dožínky, posvícení a další tradiční svátky, vybíraly se peníze na prospěšné účely, vedly se zde přednášky, valné hromady, politické i spolkové schůze. Dražily se zde domy, podniky a také místní „červené ovoce“, což byla velmi populární obecní akce. V roce 1887 se dražilo ovoce ze dvou tisíc stromů, o tři roky později už rodilo o tisícovku višní či třešní víc, v roce 1894 se dražily plody ze čtyř tisícovek hostivařských ovocných stromů. Dražbu vždy vyhlašoval pan starosta.

Ke všem aktivitám se v hostinci pronajímaly také letní byty. Na Kovárně se zkrátka dělo vše.

Sám prostor hostince k podobným akcím vybízel, byl totiž značně rozlehlý, využíval hned dva taneční sály, označené jako letní a zimní salon, a z dochovaných fotografií vypadaly na přelomu století vskutku luxusně. K nim Kovárna nabízela nezbytné rozsáhlé zahrady, nechybělo piano, kuželník, čepovalo se pivo z holešovického

Vzácné snímky interiéru restaurace na dobové pohlednici z konce 19. století

pivovaru, které vařil ctihodný pan Karel Vendulák, majitel slavného hostince U Medvídků. Později místní přešli k pivovaru Velké Popovice.

Josef Dumek tu přednášel o správném hospodaření v hostivařském okolí

Cestující hospodářský učitel Josef Dumek tu opakovaně vedl přednášky o správném hospodaření, přesněji o využití hnojiv, půdy v hostivařském okolí, ale třeba také o tom, jak může malým rolníkům vypomoci obec a spolky. Aby také ukázal moderní způsoby v praxi, vedl ukázky orby za pomoci nových strojů a v říjnu 1877 zde dokonce provedl značně kuriózní využití trhaviny: „dynamit, co vhodný prostředek ke zpracování půdy“. Na Kovárně tehdy probíhala společná hostina, na kterou jste si museli koupit vstupenku u pana starosty Švehly. Takový byl o akci zájem. A to stál pouhý úvodní couvert celý zlatý.

V hostinci se scházela také intelektuální elita vsi, jak nám později doložil publicista J. S. Kraus. V roce 1913 vzpomínal, jak jako mladík v Hostivaři přijal místo domácího učitele. „Musím uznati, že nalezl jsem jakožto osmnácti – dvacetiletý mladík u inteligence hostivařské, v hostinci Na kovárně se shromažďující, přátelského přijetí.“

Získávání prostředků na stavbu Národního divadla

Hostivař svůj cit pro vlastenecké akce projevila mnohokrát. I zde se vybíralo pro Matici školskou, která se úspěšně snažila zřizovat a podporovat české školy i v německých oblastech naší země. Místní ale sledovali i další slovanské

národy, kupříkladu zápas Bosny a Hercegoviny o vymanění se z osmanského vlivu. I na jejich podporu se právě Na Kovárně vybíraly peníze. Ale nemuseli bychom tak daleko, Hostivařské zajímal i život v nedaleké Praze, a tak v roce 1866 najdeme ve výpisech získávání prostředků na stavbu Národního divadla právě náš hostinec, stejně jako v roce 1890 figuruje ve sbírce pro budoucí Šalounův pomník mistru Husovi na Staroměstském náměstí. Někdy se přímo vybíraly příspěvky, jindy prostřednictvím vstupného na divadelní představení nebo taneční zábavy.

Na zdar důstojného divadla národního.		
Příspěvky na penězích.		
Převzato z čísla 44.		2995.88
Výnos sbírky narozenin p. Václ. Masopustem, za pravidelného masopustu v hostinci „u bílého kouta“ v Látkové ulici	7.—	
Z Vrbovce. O společném písní při sbírce na školní knihovnu vybráno též na zdar národního divadla	3.—	
Při taneční zábavě v hostinci „na kovárně“ v Hostivaři vybráno k činnosti zejména přispěli pp. Červenka a Švehla	4.23	
Rok I. A.		

Na Kovárně se vybíralo i na stavbu Národního divadla (Národní listy, 1866)

Nešlo však jen o vnější svět, hlavní zájem se pochopitelně držel doma. Nejednou zde proběhly sbírky na školní pomůcky chudým hostivařským dětem. Ostatně jak moc si místní vážili své školy a dětí do ní chodících, dokazuje reportáž, která se nám dochovala v Národních listech z 31. července 1876.

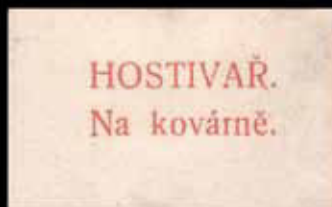
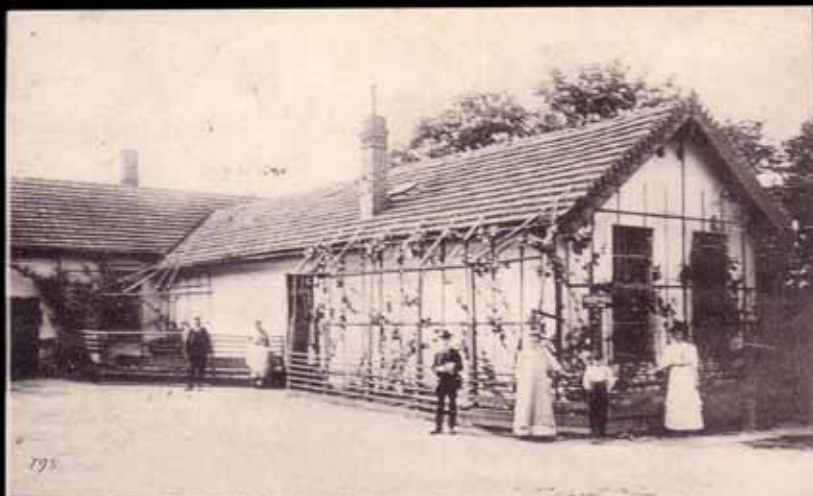
Školní rok tehdy vypadal jinak a děti čekala závěrečná zkouška z literárních předmětů na konci července. Žně tehdy v plném proudu a děti bylo třeba spíš na poli než ve škole. Přesto Hostivař nezůstala včerejší. Nejenže děti do školy dorazily, na samotné zkoušky přišla i početná základna rodičů, kteří se sešli přesvědčit, jak jejich ratolesti obstojí. Byla z toho velká sláva a po zkoušce pro děti odměna. Nemusely pomáhat při žních, čekal je výlet do hostivařského údolí, do mlýna pana Havlíka. Nakonec se i mnoho rodičů rozhodlo, že se výletu zúčastní, takže do mlýna nakonec

Jedním z nejslavnějších místních hostinských byl Antonín Pátek (Národní listy, 1896)

vrazilo velmi početné procesí (jen dětí byla téměř stovka). A proč příběh zdůrazňujeme právě v souvislosti s lokálem Na Kovárně? Děti s doprovodem strávily u mlýna celé odpoledne, kolem šesté se vrátily do Hostivaře a stále zbýval čas na poslední zábavu. „Dítky zavedeny ještě do hostince Na kovárnu, kdež již paní sousedky přichystaly pro ně kávu, rohlíky, cukrovinky a jiné pamlsky, načež pobavivše se ještě trochu při hudbě sousedy samými provozované, ubíraly se se svými rodiči domů.“

Před rokem 1893 se o hostinec staral František Šallý, majitelem byl továrník Antonín Jehlička, který podnik koupil v exekuci dražbě pod cenou za 5 700 (odhad byl zhruba o tisíc zlatých vyšší). Dalším majitelem se stal v roce 1896 Antonín Pátek, s nímž je spojena nejsilnější éra hostince Na Kovárně na přelomu 19. a 20. století. Než si výčep roku 1901 převzal sám pan majitel, prostřídal se za ním několik hostinských, zprvu Karel Kanderál, později hostivařský matador Vojtěch Šefl, který prošel nejvýznamnějšími místními podniky Na Budíně, U České koruny nebo U Vlasty. Na samém sklonku 19. století se za výčep postavil Karel Cakl a vzletně zval hosty: „Vzhůru do Hostivaře do chvalně známého výletního hostince pana Antonína Pátka Na kovárně, kdež jest znamenité pivo z I. pražského měšťanského pivovaru a výtečná kuchyně. Slavné spolky a korporace budou výborně obslouženy. Pro zábavu pp. hostů kuželník, dále dva taneční sály s hudbou při piánu, jež stojí k volnému použití.“ Takovým jazykem se tehdy zvalo „na pivo“.

Kovárna byla pravděpodobně nejstarším místním hostincem, pamatovala i císaře Karla IV.

Pan Cakl ale v Hostivaři dlouho nepobyl a už roku 1900 jej střídal Václav Polo, později Antonín Vojáček. Tehdy se Na Kovárně společně sjely spolky Barák, Sokol a Čtenářská beseda, aby si připomněly výročí 280 let od bitvy na Bílé hoře. Pozvání k zábavě byli prvotřídní hudební mistři z Prahy včetně skladatele a klavírního virtuosa Karla Pospíšila, jednoho z našich nejvýraznějších muzikantů té doby. Jeho hudba, speciálně složená pro sokolská cvičení, měla ohlas po celém světě, hrála se dokonce až v Americe.

„Oblíbené právě české sokolské posvícení koná se 1. září ve všech zahradních i hostinských místnostech na Kovárně,“ zní další z mnoha pozvánek, tentokrát z roku 1907. „Dvě hudební kapely; v sále osvědčená kapela pražského měšťanského sboru pana Kotka z Prahy. Pro všechny účastníky přichystáno hojnost výtečných koláčů z kuchyně obětavých dam hostivařských...“

Slavná byla éra Antonína Pátka. Pan hostinský zemřel v Hostivaři 19. února 1917.

V dalších deseti letech byla hospoda ve spojení s Františkem Mukařovským. Po jeho smrti

Tanečních zábav Kovárna pamatovala tisíce (Národní listy, 1897)

vdova Julie prodala dvě třetiny Kovárny hostinskému Aloisovi Petrovickému. Zaplatil tehdy 106 666 korun. Ve 30. letech se zde opět vystřídal hned několik majitelů – Josef Pokorný, Josef Kučera či Čeněk Beznoska.

Natáčení scén k filmu Rozmarné léto

Mohli bychom také pokračovat výčtem spolků, jednot a besed, které se zde scházely, ať už místních, nebo přespolečných, ale byl by velmi dlouhý a kromě nejznámějších by asi dnes už jejich názvy čtenářům mnoho neřekly. Co naopak bude povědomé drtivě většině čtenářů, je film Rozmarné léto (1967). Právě v něm můžeme

Zátiší Botiče a v pozadí část hostince s jeho zahradami

vidět prostranství a část Kozinovy ulice před hostincem, kde se natáčely městské scény. Nádherný snímek Jiřího Menzela podle knihy Vladislava Vančury má tak nejen velkou cenu filmařskou, ale také dokumentární. Jen o pár let později na místo přijela těžká technika a polovina ulice – včetně nejstaršího hostivařského hostince – byla srovnána se zemí.

● Lukáš Berný

KOUZLEM KNIHY JSOU SKUTEČNÉ PŘÍBĚHY MÍSTNÍCH!

Spisovatel a rozhlasový moderátor Lukáš Berný vydal ve spolupráci s kronikářkou Prahy 15 Marií Zdeňkovou v září hned dvě knihy. První z nich s názvem „Toulky Prahou 15“ pokřtil během Dne Hostivaře, druhou knihu „Ze srdce kamene“ o pomnících Antonína Švehly jen o pár dní později u příležitosti slavnostního sázení lípy republiky u hasičské zbrojnice v Horních Měcholupech. V rozhovoru pro Hlasatel prozradil, co ho na psaní knih nejvíce baví a co z hostivařské historie se do knih nevešlo a bude v šuplíku čekat na další příležitost.

O knihu Toulky Prahou 15 – Hostivař a Horní Měcholupy byl na Dni Hostivaře opravdu velký zájem. Těší vás to?

Mně ten zájem doslova vyrazil dech! Ani jsme nestačili vyndávat knížky na stůl, jak rychle mizely. Během těch pár hodin se prodalo asi 160 kusů, něco takového jsem vůbec nečekal. Je to moje šestá kniha, ale žádná z předchozích neměla takový úspěch.

Jaká byla práce na této knize, mohl byste povědět čtenářům, jak je náročné takovou knihu napsat?

Myslím, že náročnost hodně souvisí s tím, jak vás to, co děláte, baví. A já jsem tím žil v jednom

Lukáš Berný a Marie Zdeňková se všem zájemcům při křtu knihy ochotně podepsali

kuse, moje žena by mohla vyprávět... (směje se). Přitom když jsem s prací na téhle knize začínal, trochu jsem se jí bál, říkal jsem si, kde beru odvahu psát o Hostivaři a Měcholupech, když paní kronikářka Zdeňková o tom všem ví mnohem víc než já. Jenomže jakmile jsem začal, nervozita zmizela a naprosto mě to pohltilo. Začal jsem jinak koukat na leckteré domy, vlastně na všechno, hostivařské nádraží, přehradu, na ateliéry, dokonce i v těch starých továrnách kolem Průmyslové ulice jsem najednou viděl to kouzlo.

Jaké kouzlo máte na mysli?

Jak to popsat... Asi to zkrátka souvisí s lidmi. Kdysi jsem četl knihu o Praze 15, což je odborná historická kniha. Velmi dobrá, pečlivě sestavená, data, jména, události. Ale je to jako čistý učebnice dějepisu. Možná za to může ten beletrista ve mně, ale když v textu necítím lidi z masa a kostí, neprobudí to ve mně ani vztah k tématu. A tak jsem se snažil přidat právě ty skutečné lidi, zachytit část jejich příběhu. Aby to přestala být jen suchá historie pro akademiky. Možná to kouzlo prostě dělají skutečné příběhy. A jestli se mi jen trochu povede, že kniha přitáhne některého čtenáře k zájmu o naši minulost, tak to bude nejlepší kouzlo. Tedy pro mě spíš odměna.

Takže se dá říct, že jste místní patriot?

Ano. Ale víte, že před rokem bych možná ještě zaváhal? Vyrůstal jsem tady na hornoměcholupském sídlišti a k panelové kostce se těžko hledá patriotický vztah, zejména když Horní Měcholupy byly skoro celé srovnány se zemí a svého historického ducha si vlastně budují nově počínaje naší generací. Jejich zbourání považují za regulérní zločin komunismu. Srovnat se země něco, co fungovalo asi sedm století. To ani nejde pochopit... A měcholupský zámek by nám dnes kdekdo záviděl. Ale to odbíhám, takže ano, bez nadsázky můžu říct, že jsem patriot, a myslím, že se ze mě stal právě při psaní této knížky.

Kterou pasáž či kapitolu z této knihy máte nejraději?

To je těžké... Obecně to jsou většinou ty části, které se nějak vzpírají napsání. Kupříkladu

Autoři a kmotři knihy – zleva: Lukáš Berný, doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc., Marie Zdeňková a prof. PhDr. Eduard Kubů, CSc. (z FF UK)

když jsem si chystal materiál, automaticky jsem předpokládal, že nebudu psát o hostivařských filmových ateliérech, protože už jsou dávno zpracované. A s překvapením jsem zjistil, že nejsou. Tak jsem začal pátrat po jejich historii a zasekl se už u takové věci, jako byl seznam tady natočených filmů. Žádný neexistuje, takže jsem hodiny a hodiny seděl v knihovně a jen si z encyklopedie českého filmu vypisoval, které filmy se v našich ateliérech natáčely. Ve finále to byly stovky titulů, takže jsem samozřejmě použil jen pár slavných názvů, ale prošel jsem to celé. A právě z takového, abych tak řekl, vyčleněného textu máte potom větší radost.

Překvapilo vás něco konkrétního?

Spousta věcí. Třeba jak staré jsou plány hostivařské přehrady, sahají až do 19. století. Nebo jsem sám pro sebe objevil pana Jaroslava Trnku, to byl úžasný malíř se zajímavým životem. Dělán mu teď reklamu, kudy chodím.

Tak udělejte reklamu ještě své druhé knize, Ze srdce a kamene o pomnících Antonína Švehly, kterou jste napsal s Marií Zdeňkovou. Ta měla také velký ohlas. Jak se vám s naší kronikářkou spolupracovalo?

Paní Zdeňková je neuvěřitelný člověk, těžko si přát lepšího spolupracovníka. Ona je veliký odborník s ještě větším srdcem na pravém místě. I na knize o Hostivaři mi velmi pomohla. A nutno říct, že autorem knížky Ze srdce a kamene je hlavně ona, sbírala strašně moc let všechny ty zcela nezmapované podklady o panu Švehlovi a jeho pomnících, já už jsem přispěl spíš jako dělník. Kdybych to měl říct metaforou, ona sehnala cihly a narysovala všechny plány domu, já už jsem jen stavěl podle nich. A Tereška Kostelníčková, naše úžasná grafička, z toho pak udělala krásnou knihu i pro oko, stejně jako u Toulek Prahou 15. A když už jsem začal děkovat, bez Pavlína Nejedlíkové, vedoucí kanceláře starosty, by nevznikla ani jedna ta kniha.

Plánujete nějaký podobný projekt do budoucna? Napadlo vás při psaní něco?

Při psaní o hostivařské historii jsem byl omezený předem daným rozsahem, který jsme trochu podcenili, takže spousta materiálu zůstala v šuplíku. Chtěl jsem třeba udělat kapitolu o hostivařských zločinech. Také nádraží by si zasloužilo větší prostor anebo jedna zajímavá a zapomenutá sportovní událost – přes 30 let se běhal tradiční silniční závod na deset kilometrů mezi Hostivaři a Vršovicemi. Tak se k těm věcem třeba ještě někdy vrátíme. Teď ale pracuji na knize o historii Šlechtovy restaurace ve Stromovce, která by se měla příští rok znovu otevírat.

● Dana Benešová

POZVÁNKA K ÚČASTI NA PIETNÍCH VZPOMÍNKÁCH NA PADLÉ V PRŮBĚHU 1. SVĚTOVÉ VÁLKY A V BOJÍCH ČS. LEGIÍ ZA VZNIK SAMOSTATNÉ ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY

Městská část Praha 15 a Český svaz bojovníků za svobodu, Oblastní výbor Praha 15 vás srdečně zvou k účasti na pietních vzpomínkách na padlé v průběhu 1. světové války a v bojích čs. legií za vznik samostatné Československé republiky.

Pietní vzpomínky se uskuteční:

ve středu dne 24. října 2018

od 10.00 hod. v Hostivaři v areálu Ústředního památníku padlých na čestném pohřebišti, ul. K Jezeru

od 14.00 hod. v Horních Měcholupech u pomníku obětem 1. světové války, v parčíku za obchodním centrem Na Vartě a zdravotnickým střediskem

Pietní vzpomínky u příležitosti 100. výročí ukončení 1. světové války a vzniku Československé republiky 28. října 1918 jsou organizovány Městskou částí Praha 15 a Oblastním výborem Českého svazu bojovníků za svobodu Praha 15, v Hostivaři za součinnosti Křesťanského gymnázia a Základní školy Hostivař a v Horních Měcholupech za součinnosti Základní školy Nad Přehradou.

Občanské spolky působící v Městské části Praha 15 i ostatní občané Horních Měcholup a Hostivaře jsou co nejsrdečněji zváni k účasti na těchto pietních aktech.

U ostatních památníků a pomníků obětem 1. světové války a bojů československých zahraničních legií za vznik Československé republiky, které jsou umístěny na území Městské části Praha 15 (Hostivař, Horní Měcholupy) i na dalším území správního obvodu Praha 15 (Dolní Měcholupy, Dubeč, Petrovice a Štěrboholy), se pietní vzpomínky uskuteční podle místních zvyklostí.

● Milan Wenzl,
starosta Městské části Praha 15

● Ing. Emil Kulfánek,
předseda OV ČSBS Praha 15

